

Sygn. akt III C 511/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 grudnia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie III Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Agnieszka Rafałko
Protokolant:	Protokolant sądowy Katarzyna Bielonko

po rozpoznaniu w dniu 3 grudnia 2020 r. w Warszawie, na rozprawie

sprawy z powództwa P. K., R. K.

przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę

1. Zasądza od Banku (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie na rzecz P. K. i R. K. kwotę 279.831,16 (dwieście siedemdziesiąt dziewięć tysięcy osiemset trzydzieści jeden i 16/100) CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od kwoty 65.093,93 (sześćdziesiąt pięć tysięcy dziewięćdziesiąt trzy i 93/100) CHF od dnia 21 kwietnia 2018 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 214.737,23 (dwieście czternaście tysięcy siedemset trzydzieści siedem i 23/100) CHF od dnia 19 czerwca 2020 r. do dnia zapłaty.
2. W pozostałym zakresie powództwo oddała.
3. Zasądza od Banku (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie na rzecz P. K. i R. K. kwotę 11.817,00 (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 10.800,00 (dziesięć tysięcy osiemset) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt III C 511/18

UZASADNIENIE WYROKU

Pozwem z dnia 26 marca 2018 r. powodowie P. K. oraz R. K. wnieśli o zasądzenie od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie (ewentualnie łącznie) na ich rzecz kwoty 65.093,93 CHF wskutek uznania umowy kredytowej za nieważną wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następnego po dniu, w którym nastąpiło doręczenie odpisu pozwu pozwanemu do dnia zapłaty. Ewentualnie, na wypadek nieuznania żądania opisanego w pkt. I, wnieśli o ustalenie, że umowa kredytowa nr (...) z dnia 26 marca 2008 r. zawarta przez powodów z pozwanym jest nieważna. Ewentualnie, na wypadek nieuznania żądania opisanego w pkt. I i II, o zasądzenie od pozwanego solidarnie (ewentualnie łącznie) na ich rzecz kwoty 229.091,20 PLN wskutek uznania poniższych zapisów umowy kredytowej za bezskuteczne wobec powodów wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następującego po dniu, w którym nastąpiło doręczenie odpisu pozwu pozwanemu do dnia zapłaty - § 2 ust. 2 umowy (klauzula

indeksacyjna). Powodowie wnieśli także o zasądzenie solidarnie (ewentualnie łącznie) na ich rzecz od pozwanego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych oraz kosztów opłaty skarbowej w kwocie 34 zł (pozew k. 3-3v).

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że 26 marca 2008 r. zawarli z pozwanym umowę nr (...), której przedmiotem było udzielenie kredytu na kwotę 1.050.000,00 zł, celem spłaty innego kredytu mieszkaniowego. Umowa zawierała postanowienia dotyczące waloryzacji kwoty kredytu – w § 2 ust. 2 umowy zawarto klauzulę indeksacyjną. Wskazali, że pozwany nie poinformował ich, że zaproponowana konstrukcja indeksacji kredytu wystawia kredytobiorcę na niczym nieograniczone, jednostronne ryzyko wzrostu wartości zobowiązania, co jest sprzeczne z naturą umowy kredytu oraz zasadami współżycia społecznego. Wskazali, że w chwili zawierania umowy wysokość ich zobowiązania była waloryzowana dwoma miernikami wartości wyznaczanymi swobodnie przez pozwanego, w związku z czym kwota kredytu, wysokość rat spłaty kredytu oraz zadłużenie z tytułu niespłaconego kredytu nie zostały określone w umowie. Wskazali, że postanowienia narzucone im przez pozwanego rażąco naruszyły równowagę kontraktową, zaś mechanizm indeksacji w całości stanowi nieuczciwe postanowienie umowne. Podnieśli, że przedmiotowa umowa jest niezgodna z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa. Wskazali, że w oparciu o przepisy Prawa bankowego kredytobiorca obowiązany jest do zwrotu ściśle określonej kwoty środków pieniężnych, którą wyznacza kwota kapitału udostępnionego oraz wykorzystanego przez kredytobiorcę i nie jest dopuszczalna waloryzacja umowna tego świadczenia (w części kapitałowej) na podstawie art. 358¹ § 2 k.c., a także podali, że umowna klauzula waloryzacyjna stosowana do kwoty kredytu wystawiła ich na nieograniczone ryzyko. W związku z powyższym podnieśli, że zapisy umowne dopuszczające waloryzację są sprzeczne z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego oraz art. 358¹ § 5 k.c. i w związku z tym nieważne na podstawie art. 58 § 1 k.c., a ponieważ postanowienia waloryzujące są postanowieniami, bez których umowa w ogóle nie zostałaby zawarta w takim kształcie, w świetle art. 58 § 3 k.c. nieważnością dotknięta jest cała umowa. Ponadto, zdaniem powodów umowa jest nieważna, albowiem strony nie uzgodniły wszystkich istotnych elementów umowy kredytu (art. 353 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego), w tym m.in. nie oznaczono wysokości ich świadczenia oraz warunków spłaty kredytu, jednocześnie dopuszczono możliwość pozwanego dowolnego wyznaczania kursu waluty obcej. Powodowie podnieśli także, że pozwany ukrył faktyczną wielkość prowizji poprzez stosowanie dwóch różnych kursów indeksacji. Wskazali, że w związku z odpadnięciem podstawy prawnej świadczenia, pozwany zobowiązany jest zwrócić im wszystkie dotychczas otrzymane świadczenia związane z umową (art. 410 k.c.). Wskazali, że w przypadku oddalenia żądania zapłaty wnoszą o ustalenie, że przedmiotowa umowa jest nieważna, zaznaczając, iż posiadają interes prawny w żądaniu ustalenia. Powodowie podnieśli również, że zawarte w umowie postanowienie (§ 2 ust. 2 umowy) przewidujące określenie kwoty kredytu narusza przepisy art. 385¹ § 1 k.c. oraz art. 385²⁰ 20) k.c. i jako takie jest klauzulą abuzywną. Wskazali, że postanowienia umowy nie zostały uzgodnione z nimi indywidualnie, a także kształtują ich prawa i obowiązki, jako konsumentów, w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. Postanowienia nie określają głównego świadczenia stron, jak również nie istnieje możliwość wprowadzenia w miejsce nieuzgodnionych zasad ustalania kursów walut przepisów o charakterze dyspozytywny. Powodowie podali także, że po uznaniu klauzuli indeksacyjnej za nieuczciwą i bezskuteczną, istnieją trzy możliwości wykonywania umowy: 1) cała umowa jest nieważna, gdyż strony nie zawarłyby takiej umowy bez zapewnienia skutecznego mechanizmu waloryzacji; 2) umowa jest ważna, ale w miejsce nieważnych lub bezskutecznych postanowień waloryzacyjnych nie wchodzi żaden inny zapis; 3) umowa jest ważna, ale w miejsce bezskutecznych zapisów indeksacyjnych na drodze sądowej wprowadza się inny mechanizm waloryzacji w oparciu o zasady współżycia społecznego. Powodowie wskazali także, że odpowiedzialność pozwanego za otrzymane świadczenia w zawyżonej wysokości może kształtować się według reżimu odpowiedzialności kontraktowej albo według przepisów o obowiązku zwrotu świadczenia nienależnego. Podali, że dochodzone przez nich roszczenia nie są przedawnione (uzasadnienie pozwu k. 5-48).

W odpowiedzi na pozew z dnia 18 czerwca 2018 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na swoją rzecz zwrotu kosztów powstępowania według norm przepisanych, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (odpowiedź na pozew k. 255-256).

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że kwestionuje powództwo zarówno co do zasady, jak i co do wysokości. Wskazał, że przedmiotowa umowa jest ważna, a zakwestionowane przez powodów klauzule są w pełni skuteczne i wiążą strony. Podniósł, że postanowienia umowy zaczęły być przez powodów kwestionowane dopiero po znacznym umocnieniu się kursu franka szwajcarskiego w stosunku do złotówki, a pozew został wniesiony po 10 latach od zawarcia umowy. Wskazał, że roszczenia powodów noszą znamiona nadużycia prawa podmiotowego i zgodnie z art. 5 k.c. nie zasługują na ochronę prawną. Pozwany podał, że w dniu 26 marca 2008 r. wydał pozytywną decyzję i przyznał powodom kredyt w wysokości 1.050.000,00 zł, powodowie zaś negocjowali kredyt, wskutek czego obniżono marżę Banku o 0,10 p.p. Wskazał, że podczas zawierania umowy powodowie mieli możliwość zabrania projektu umowy do domu celem głębszej analizy, a także, że mieli oni świadomość ryzyka wahania kursów walut, z uwagi na fakt, że przed podpisaniem umowy pracownicy Banku przekazywali szereg informacji na ten temat oraz że powodowie zapoznali się z dokumentem „Informacja dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej”. Wskazał, że postanowienia umowy zostały z powodami uzgodnione indywidualnie, a w szczególności fragmenty dotyczące przeliczania kwoty kredytu po kursie kupna CHF (§ 2 ust. 2 umowy) oraz przeliczania kwot rat spłaty kredytu po kursie sprzedaży CHF (§ 7 ust. 1 umowy), a także oprocentowania i jego zmiany (§ 6 ust. 3 i ust. 5 umowy). Wskazał, że w przypadku uznania bezskuteczności postanowień, uzupełnienie treści stosunku prawnego powinno nastąpić m.in. poprzez art. 354 k.c. Wskazał także, że przedmiotowa umowa czyni zadość wszystkim wymaganiom z art. 69 Prawa bankowego – w § 2 umowy określono kwotę kredytu, zaś w § 7 umowy sposób spłaty kredytu. Pozwany podniósł, że w przypadku kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego, określenie głównych świadczeń stron umowy następuje przy wykorzystaniu klauzul indeksacyjnych, które nie są sprzeczne z naturą stosunku prawnego (art. 353¹ k.c.), bowiem w dalszym ciągu kredytobiorca (strona powodowa) zobowiązany jest do zwrotu Bankowi kwoty kredytu w walucie, do jakiej kredyt jest indeksowany, wraz z odsetkami naliczanymi od tej kwoty. Wskazał również na brak sprzeczności umowy z zasadami współżycia społecznego. W zakresie występowania w umowie niedozwolonych postanowień umownych pozwany podniósł, że sam wpis danego postanowienia wzorca umowy do rejestru postanowień niedozwolonych nie przesądza o abuzywnym charakterze postanowień umowy i nie zwalania Sądu z badania abuzywności postanowień w kontekście indywidualnej sytuacji. Wskazał, że kwestionowane przez powodów postanowienia określają główne świadczenia stron umowy, a sposób ich sformułowania został wyrażony w sposób jednoznaczny. Ponadto postanowienia te zostały z powodami uzgodnione indywidualnie oraz brak jest podstaw do uznania, iż kształtują one prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. Pozwany podniósł również, że powodom nie przysługuje interes prawny w roszczeniu ustalenia, a także podniósł zarzut przedawnienia. Zaprzeczył także, jakoby podstawę jego odpowiedzialności stanowiły przepis art. 471 k.c., czy art. 410 k.c. (uzasadnienie odpowiedzi na pozew k. 258-313).

Pismem złożonym na rozprawie w dniu 06 czerwca 2019 r. powodowie dokonali modyfikacji powództwa, wnosząc o ustalenie, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 26 marca 2008 r. zwarta przez powodów z pozwanym jest nieważna i zasądzenie od pozwanego solidarnie (ewentualnie łącznie) na rzecz powodów kwoty 279.831,16 CHF jako zwrotu świadczeń nienależnych, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następującego po dniu, w którym nastąpiło doręczenie odpisu pozwu pozwanemu do dnia zapłaty, przy czym datą wymagalności roszczenia jest dzień, w którym nastąpiło doręczenie odpisu pozwu pozwanemu, a wartością przedmiotu sporu jest kwota kredytu określona umową, tj. 1.050.000,00 PLN. Ewentualnie na wypadek nieuznania żądania opisanego w pkt. I, o ustalenie, że poniższy zapis umowy kredytowej jest bezskuteczny wobec powodów - § 2 ust. 2 umowy (klauzula indeksacyjna) oraz zasądzenie od pozwanego solidarnie (ewentualnie łącznie) na rzecz powodów kwoty 239.066,67 PLN, wskutek pobrania przez pozwanego od powodów zawyżonych rat spłaty kredytu przez stosowanie bezskutecznych zapisów umowy, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następującego po dniu, w którym nastąpiło doręczenie odpisu pozwu pozwanemu do dnia zapłaty, przy czym datą wymagalności roszczenia jest dzień, w którym nastąpiło doręczenie odpisu pozwu pozwanemu, a wartością przedmiotu sporu jest kwota kredytu określona umową, tj. 1.050.000,00 PLN, z pozostawieniem pozostałych żądań bez zmian (pismo modyfikujące powództwo k. 857-857v).

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że modyfikacja powództwa ma charakter porządkujący i opiera się na tej samej podstawie faktycznej i prawnej co dotychczas. Wskazali, że od dnia zawarcia umowy do dnia 29 stycznia 2018 r. zapłacili z tytułu spłaty rat kredytu kwotę 267.383,04 CHF, zaś po wniesieniu pozwu do dnia złożenia

pisma zawierającego modyfikację powództwa zapłacili jeszcze kwotę 12.448,12 CHF, w związku z czym dokonują rozszerzenia powództwa o zapłatę, zarówno głównego, jak i ewentualnego (uzasadnienie pisma modyfikującego powództwo k. 858-861).

W odpowiedzi na powyższą modyfikację powództwa, pismem z dnia 19 czerwca 2019 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości, w tym zmodyfikowanego pismem z dnia 06 czerwca 2019 r. oraz wniósł o zasądzenie solidarnie od powodów na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwany wskazał, że modyfikacja powództwa nie wpływa na ocenę braku zasadności powództwa, a podstawa prawna i faktyczna żądań powodów pozostaje tożsama do wskazanej w pozwie. Wskazał, że niezmiennie podnosi, że umowa kredytowa jest w całości ważna oraz zaprzecza twierdzeniom powodów o abuzywności klauzul indeksacyjnych. Pozwany wskazał także na brak interesu prawnego strony powodowej w dochodzeniu żądania o ustalenie (pismo pozwanego k. 916-918).

Postanowieniem z dnia 12 sierpnia 2019 r. Sąd zawiesił postępowanie w sprawie na podstawie art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c., do czasu zakończenia postępowania toczącego się przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C-260/18 z wniosku Sądu Okręgowego w Warszawie pomiędzy K. i J. (...) Bank (...) Spółka akcyjna z siedzibą w W. (postanowienie k. 965).

Postanowieniem z dnia 09 stycznia 2020 r. Sąd podjął zawieszony postępowanie w sprawie (postanowienie k. 984).

Wraz z pismem z dnia 15 czerwca 2020 r. powodowie przedłożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na stwierdzenie nieważności umowy i posiadaniu świadomości skutków oraz konsekwencji z tym związanych (oświadczenie k. 1039).

W dalszym toku postępowania strony podtrzymywały dotychczasowe stanowiska.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w W. prowadzi działalność m. in. pośrednictwa pieniężnego, działalność holdingów finansowych, finansową działalność usługową z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych, działalność maklerską związaną z rynkiem papierów wartościowych i towarów giełdowych, działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych, działalność związaną z zarządzaniem funduszami (wydruk KRS k. 320-352).

W dniu 20 lutego 2008 r. powodowie P. K. i R. K. zwrócili się do pozwanego za pośrednictwem doradcy finansowego (...) sp. z o.o. – A. J., o udzielenie kredytu w kwocie 1.050.000,00 zł z przeznaczeniem na refinansowanie wydatków poniesionych na cele mieszkaniowe. Okres kredytowania wskazali na 84 miesiące (wniosek kredytowy k. 354-356).

Podczas spotkania z doradcą (...) sp. z o.o., doradca przedstawił powodom ofertę kredytu złotowego powiązanego z walutą CHF pozwanego Banku, a także korzyści tego produktu. Doradca poinformował powodów, że tabela kursowa ustala jest zgodnie z polityką Banku (zeznania powoda k. 911; zeznania powódki k. 912).

Standardowa procedura udzielania kredytu hipotecznego w pozwanym Banku wyglądała następująco: zainteresowany ofertą Banku klient przedstawiał interesującą go kwotę kredytu, wysokość swoich dochodów oraz możliwe zabezpieczenia. Pracownik Banku przeprowadzał symulację dla klienta, jeśli była ona pozytywna wypełniał wniosek kredytowy. Następnie klient donosił potrzebne dokumenty, które wraz z wnioskiem były wysyłane do analityka. Decyzja kredytowa przesyłana była do Banku i obowiązywała przez 60 dni z możliwością przedłużenia o 30 dni. Jeśli klient nie miał zastrzeżeń do decyzji, strony umawiały się na podpisanie umowy. Klient mógł otrzymać egzemplarz umowy do zapoznania się z nim w domu. Do wniosku kredytowego załączana była Informacja o ryzyku walutowym, zapoznanie się z którą klient kwitował. Na etapie wniosku kredytowego klienci otrzymywali także informacje na temat historycznego kursu franka oraz stóp procentowych. Klientom przedstawiano oferty w złotych i innych walutach. U pozwanego istniała możliwość negocjowania umowy (nie było w tym zakresie wytycznych) oraz spłaty kredytu bezpośrednio we frankach szwajcarskich. Wzór umowy w pozwanym Banku był stały – modyfikacje pisemne

były sporządzane w przypadku negocjacji postanowień, na poziomie oddziału można było uzupełnić jedynie dane pracowników zawierających umowę i numer rachunku do spłaty (zeznania świadka A. K. k. 961-963).

Doradców kredytowych z Domu Kredytowego (...) sp. z o.o. obowiązywały te same procedury co pracowników pozwanego Banku, posiadali oni również symulator kredytowy. Umowę w imieniu pozwanego mógł jednak zawrzeć jedynie pracownik Banku (zeznania świadka A. K. k. 961-963).

Pozwany dokonał oceny zdolności kredytowej powodów, dokonał zapytań dotyczących powodów w ramach Biura (...), uzyskał zaświadczenie o wysokości dochodów powodów (wstępna ocena zdolności kredytowej k. 414; odpowiedź z (...) k. 416-428; zaświadczenie o zatrudnieniu i wysokości dochodów k. 358-383).

Z parametrów wejściowych symulacji wynikało, że powód posiadał zdolność kredytową przy walucie kredytu PLN przy wysokości raty – 18.257,5 zł oraz przy walucie kredytu CHF przy wysokości raty – 16.411,28 zł. Bank dokonał szacunkowego wyliczenia wysokości raty w następujący sposób:

- wysokość raty kapitałowo - odsetkowej przy aktualnym poziomie kursu waluty i aktualnym poziomie stopy procentowej - szacowana wysokość raty 16.411,28 PLN;
- wysokość raty kapitałowo - odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa kredytu/pożyczki w CHF jest równa stopie procentowej kredytu/pożyczki w PLN, a kapitał jest większy o 20% - szacowana wysokość raty 22.966,17 PLN;
- wysokość raty kapitałowo - odsetkowej przy założeniu, że kurs CHF wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalnym i minimalnym kursem CHF z okresu ostatnich 12 miesięcy, tj. o 14,27% - szacowana wysokość raty 18.753,4 PLN;
- wysokość raty kapitałowo – odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o 400.00 pb. – szacowana wysokość rat 20.080,17 PLN;
- wysokość raty kapitałowo - odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalną i minimalną wartością stopy referencyjnej z okresu ostatnich 12 miesięcy, tj. o 0.69 p.p. - szacowana wysokość raty 17.044,15 PLN (parametry wejściowe symulacji k. 460).

Powodowie negocjowali zapis umowy dotyczący marży. Dnia 25 lutego 2008 r. pozwany wydał decyzję negocjacji cenowej kredytu hipotecznego, wyrażając zgodę na obniżenie marży o 0,10 (decyzja negocjacji cenowej kredytu hipotecznego k. 402).

W dniu 26 marca 2008 r. pozwany rozpatrzył wniosek kredytowy powodów, wydając w tym zakresie pozytywną decyzję kredytową, tj. przyznając powodom kredyt w łącznej wysokości 1.050.000,00 zł. Przed zawarciem umowy kredytowej pozwany przeanalizował sytuację finansową powodów pod kątem ich zdolności kredytowej (decyzja kredytowa nr (...) wraz z Opinią Departamentu Obsługi Produktów Bankowości Hipotecznej k. 395-400).

W dniu 26 marca 2008 r. pomiędzy powodami a pozwanym Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. została zawarta umowa kredytu hipotecznego nr (...), na mocy której Bank udzielił powodom kredytu indeksowanego do CHF. Integralną część umowy stanowiły: regulamin, dyspozycja wypłaty kredytu, pełnomocnictwo dla banku do wykonywania czynności w imieniu kredytobiorcy, cennik kredyt hipoteczny/pożyczka hipoteczna (umowa k. 51-56 i 404-406; regulamin R21 k. 432-441; regulamin R31.8 k. 443-451; pełnomocnictwo k. 457; cennik k. 453 i 455).

Kwota kredytu powodów opiewała na 1.050.000,00 PLN, przy czym została poddana indeksacji do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy - § 2 ust 2 umowy.

Stosownie do § 2 ust. 3 umowy, celem kredytu jest spłata innego kredytu mieszkaniowego kwotą 1.050.000 PLN. Zgodnie z § 2 ust. 4 i 5 umowy, przedmiotem kredytowania oraz przedmiotem zabezpieczenia, na którym została

ustanowiona hipoteka jest spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego w W., ul. (...) (...). Okres kredytowania został określony na 84 miesiące (§ 2 ust. 6 umowy).

Zgodnie § 5 ust. 3 umowy, kredytobiorca oświadczył, że wraz z wnioskiem kredytowym otrzymał pismo "Informacja dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej" i zapoznał się z nim.

W myśl § 6 ust. 1-5 umowy, kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej. W przypadku kredytu oprocentowanego według zmiennej stopy procentowej kredytobiorca ponosi ryzyko zmian stóp procentowych co oznacza, iż w przypadku wzrostu poziomu stopy referencyjnej wyższe będzie oprocentowanie kredytu i wzrośnie wysokość miesięcznej raty kapitałowo - odsetkowej. Oprocentowanie kredytu wynosi 3.5567 % w stosunku rocznym, co stanowi sumę stopy referencyjnej LIBOR 3 M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzenia umowy oraz marży w wysokości 0.8000 p.p. stałej w całym okresie kredytowania. Odsetki naliczane są za każdy dzień od aktualnego salda zadłużenia. Oprocentowanie kredytu ulega zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M.

W § 7 ust. 1 umowy ustalono, że kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF. W myśl ust. 2 § 7 umowy, kredyt spłacany będzie w 84 ratach miesięcznych, w tym o rat obejmujących odsetki w okresie karencji spłaty kredytu oraz 84 malejących ratach miesięcznych, które zawierają malejącą część odsetek oraz równą część raty kapitałowej. Zgodnie z ust. 3 § 7 umowy, spłata kredytu następować będzie poprzez bezpośrednie potrącanie przez bank należnych mu kwot z rachunku kredytobiorcy. Spłaty rat odsetkowych lub kapitałowo-odsetkowych będą następować w tym samym dniu miesiąca, w jakim miała miejsce wypłata kredytu lub jego pierwszej transzy, począwszy od miesiąca następnego po pierwszej wypłacie środków z kredytu. Ostatnia rata spłaty kredytu ma charakter raty wyrównującej, co oznacza, że służy rozliczeniu całości zobowiązania kredytobiorcy względem banku (ust. 4 i 5 § 7 umowy). W ust. 7 § 7 umowy uregulowano zaś, że w przypadku zmiany rachunku, z którego następować będzie spłata kredytu na rachunek bankowy w PLN, kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A.

Na zabezpieczenie spłaty kredytu wraz z odsetkami i innymi kosztami kredytobiorca ustanowił: hipotekę kaucyjną do sumy 896.729,26 PLN na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego położonego ul. (...) (...) (...), (...)-(...) W.; hipotekę kaucyjną do sumy 888.270,74 PLN na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego położonego ul. (...) (...), (...)-(...) W.; cesję na bank praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości; cesję na bank praw z polisy ubezpieczeniowej na życie kredytobiorcy, którym jest P. K. i R. K. (§ 9 umowy; oświadczenie o ustanowieniu hipoteki k. 408).

Zgodnie z § 12 ust. 1 umowy, całkowity koszt kredytu na dzień zawarcia umowy wynosi 162.154,48 PLN.

Integralną część umowy stanowił regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. (regulamin R21 k. 432-441; zarządzenie nr (...) k. 922-941).

W myśl § 2 pkt 19) regulaminu, kredyt w walucie obcej to kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej wg Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku.

Zgodnie z § 3 ust. 1 i 2 regulaminu, kredyt udzielony jest w PLN. Kredyt może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych. W ust. 9 § 3 regulaminu wskazano, że kwota wnioskowanego kredytu nie może być niższa niż 20.000 PLN w przypadku kredytu hipotecznego, pożyczki hipotecznej, kredytu konsolidacyjnego i 50.000 PLN w przypadku kredytu hipotecznego biznes.

Stosownie do § 5 ust. 16 regulaminu, w przypadku kredytu w walucie obcej: 1) wnioskodawca we wniosku o udzielenie kredytu określa kwotę kredytu w PLN z zaznaczeniem waluty wnioskowanego kredytu, 2) kredyt jest kredytem indeksowanym do walut wymiennalnych i jest udzielany w złotych polskich. W umowie kredytowej kwota kredytu

jest określona w PLN, 3) uruchomienie środków z kredytu następuje w sposób określony w dyspozycji uruchomienia kredytu, po jej akceptacji przez Bank.

W § 6 ust. 1 i 2 regulaminu zapisano, że kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej, na podstawie stopy referencyjnej powiększonej o marżę zgodnie z umową kredytu. Odsetki są naliczane za każdy dzień od salda zadłużenia przy założeniu, że rok ma 360 dni, a każdy miesiąc 30 dni. W przypadku zmiennej stopy procentowej zmiana oprocentowania kredytu następuje według zasad określonych w umowie kredytu. W ust. 4 wskazano, że w indywidualnych przypadkach Bank zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości marży przy podejmowaniu decyzji kredytowej, a w ust. 5, że odsetki płatne są razem z miesięcznymi spłatami raty kredytu.

W § 7 regulaminu wskazano, że kredytobiorca zobowiązuje się zapłacić wszelkie opłaty i prowizje należne bankowi w związku z zawarciem umowy kredytu określone w cenniku i zwrócić wszelkie koszty poniesione przez bank w związku z realizacją umowy kredytu, łącznie z kosztami związanymi z ustanowieniem prawnych zabezpieczeń, w tym udzielenia Bankowi pełnomocnictwa (ust. 1 i 2). Składki z tytułu umów ubezpieczenia na życie oraz ubezpieczenia nieruchomości i/lub budowy należne zakładowi ubezpieczeń, z którym Bank zawarł umowę o współpracy, Bank pobiera co miesiąc, przy czym pierwsza składka pobierana jest w dniu wypłaty kredytu lub pierwszej jego transzy, a kolejne składki 5 dnia każdego miesiąca, poprzez automatyczne obciążenie rachunku w PLN kredytobiorcy, chyba że ogólne warunki ubezpieczenia stanowią inaczej (ust. 3). Prowizja od udzielenia kredytu płatna jest w dniu uruchomienia środków z kredytu na podstawie cennika obowiązującego w dniu złożenia wniosku, z zastrzeżeniem § 5 ust. 15 pkt 1) (ust. 4).

Zgodnie z § 8 ust. 4 regulaminu, w przypadku kredytu w walucie obcej Kredytobiorca może zastrzec w umowie kredytu, iż Bank będzie pobierał ratę spłaty z rachunku w walucie, do jakiej kredyt jest indeksowany, o ile ten rachunek jest dostępny w aktualnej ofercie Banku.

Zgodnie z § 9 ust. 4, w przypadku kredytu w walucie obcej, Bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów Walut Obcych. Od wymagalnego kapitału wyrażonego w PLN Bank nalicza dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych.

W § 11 ust. 1 regulaminu przewidziano, że Bank na wniosek Kredytobiorcy może przewalutować kredyt. W § 13 ust. 4 wskazano, że w przypadku kredytu w walucie obcej dla odnowienia zabezpieczeń kredytu stosuje się kurs sprzedaży dewiz obowiązujący w dniu odnawiania zabezpieczenia na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut obcych.

W czasie trwania umowy kredytowej obowiązywały dwie wersje regulaminu: wersja R21 stanowiąca załącznik do Umowy Kredytu, a następnie, od dnia 01 października 2011 r. wersja R31.8, wprowadzona w związku z wejściem w życie ustawy antyspreadowej, (regulamin R21 k. 432-441; zarządzenie nr (...) k. 922-941; regulamin R31.8 k. 443-451; zarządzenie nr (...) k. 942-960). W czasie trwania umowy kredytowej obowiązywały dwa cenniki: obowiązujący od dnia 06 lutego 2008 r. oraz obowiązujący od dnia 01 czerwca 2009 r. (cennik k. 453 i 455).

W dniu 23 lipca 2010 r. strony zawarły Aneks nr (...), mocą którego zmieniono brzmienie § 2 ust. 6, § 7 ust. 2 i § 10 umowy, m.in. wydłużając okres kredytowania i określając go na 420 miesięcy (Aneks nr 1 k. 57 i 412).

Zawierając umowę o kredyt powodowie udzielił pozwanemu pełnomocnictwa m.in. do pobierania z ich rachunku bankowego prowadzonego przez Bank (...) S.A. środków pieniężnych z zaliczeniem ich na spłatę wymagalnych zobowiązań z tytułu kredytu, odsetek, prowizji i innych opłat, w przypadku opóźnienia względnie zwłoki ze spłatą tych zobowiązań w wysokości wynikającej z umowy o kredyt (pełnomocnictwo k. 457).

Razem z wnioskiem kredytowym klienci pozwanego Banku otrzymywali załącznik stanowiący informację o ryzyku zmian kursów walutowych oraz ryzyku zmian stóp procentowych (zeznania świadka A. K. k. 962; Informacja dla

wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej k. 430).

W dokumencie „Informacja dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej”, opisano ryzyko zmian kursów walutowych. W zakresie ryzyka zmian stóp procentowych podano, że zarówno w przypadku kredytów złotych jak i walutowych, oprocentowanych w oparciu o zmienną stopę procentową, kredytobiorca ponosi ryzyko zmian stóp procentowych. Wskazano, że oprocentowanie składa się ze stałej marży Banku i zmiennej stopy referencyjnej, w zależności od waluty kredytu i zmienia się co kwartał. Bank ustalając stawkę oprocentowania kredytu na dany okres, uwzględnia wysokość stopy referencyjnej z ostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego kolejny kwartał kalendarzowy. Podano, że wysokość stopy referencyjnej ustalana jest nie przez Bank, lecz na rynku międzybankowym. W dokumencie została zamieszczona tabela, która przedstawiała przykładowy wpływ zmiany stopy procentowej oraz kursu waluty na wysokość raty kredytu:

- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy aktualnym poziomie kursu CHF i aktualnym poziomie stopy procentowej – 8.062,26 zł
- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa kredytu w CHF jest równa stopie procentowej kredytu w PLN, a kapitał jest większy o 20% - 11.672,62 zł
- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że kurs CHF wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalnym i minimalnym kursem CHF z ostatnich 12 miesięcy, to jest o 14,22 % - 9.208,53 zł;
- wysokość raty kapitałowo- odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o 400 pb. - 10.427,14 zł;
- wysokość raty kapitałowo-odsetkowej przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalną i minimalną wartością stopy referencyjnej z okresu ostatnich 12 miesięcy, to jest o 0,79 p.p. - 8.502,33 zł.

W informacji znajdowało się również oświadczenie, że powodowie zapoznali się z powyższą informacją oraz, że w pierwszej kolejności przedstawiono im ofertę kredytu w PLN, z której rezygnują. Oświadczenie to zostało podpisane przez powodów (Informacja k. 430).

W pozwanym Banku nie obowiązywały żadne wytyczne, co klient może negocjować. Negocjacje dotyczyły najczęściej marży (zeznania świadka A. K. k. 962).

W procesie zawierania umowy o kredyt hipoteczny doradca finansowy przedstawił powodom ofertę kredytu złotowego powiązanego z walutą CHF pozwanego Banku. Doradca poinformował powodów, że waluta jest stabilna, a także prezentował korzyści kredytu. Powodowie mieli świadomość istnienia ryzyka kursowego, jednakże przedstawiane im scenariusze dotyczyły jedynie kilkunastoprocentowej zmiany kursu PLN do CHF, a także dotyczyły zmiany wysokości raty, nie zaś salda. Doradca przekazał powodom także informację, że tabela kursowa ustalana jest zgodnie z polityką Banku. Powodowie od dnia zawarcia umowy spłacali kredyt w walucie CHF (zeznania powoda k. 911; zeznania powódki k. 912).

Kredyt został wypłacony powodom w jednej transzy (zaświadczenie o udzieleniu kredytu hipotecznego k. 237; oświadczenie o udzieleniu kredytu k. 410).

Powodowie, w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia 06 czerwca 2019 r. dokonali na rzecz pozwanego spłaty kwoty 279.831,16 CHF (zaświadczenie spłat dokonanych przez powoda k. 1040-1065; zaświadczenie o poniesionych kosztach od kredytu hipotecznego k. 238-240v; historia rachunku kredytowego dla umowy k. 534-548).

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o dowody wyszczególnione powyżej. W zakresie dowodów z dokumentów, ich autentyczność i prawdziwość nie była podważana przez strony procesu, Sąd również nie widział

podstaw do ich kwestionowania. Podkreślić należy, iż w ocenie Sądu, wymienione i dołączone do pism stron orzeczenia sądów powszechnych, Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej stanowiły wyłącznie wzmocnienie argumentacji strony je przedstawiającej, rozwinięcie zajętą w sprawie stanowiska.

Podobnie dla ustalenia stanu faktycznego bez znaczenia pozostawały następujące dokumenty, które stanowiły wyłącznie poparcie argumentacji prawnej strony je przedstawiającej: pismo Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego z dnia 03 lipca 2002 r.; Biała księga kredytów frankowych; wywiad z J. B. – artykuł (...) z dnia 15 marca 2015 r.; wywiad z J. K. – artykuł (...) z dnia 08 grudnia 2015 r.; stanowisko Rzecznika Finansowego z czerwca 2016 r.; Rekomendacja S; Rekomendacja G; Ocena wpływu na sytuację sektora bankowego i polskiej gospodarki propozycji przewalutowania kredytów mieszkaniowych udzielonych w CHF na PLN według kursu z dnia udzielenia kredytu; Informacja KNF; wydruki z systemu B.; Ogólnopolski raport o kredytach mieszkaniowych; wyciągi z raportów rocznych Banku (...) S.A.; opinia (...) do projektu ustawy antyspreadowej; Zeznania sprzedawcy kredytów byłego pracownika banku – artykuł ze strony (...) artykuł naukowy Oplacalność kredytu powiązanego z kursem CHF w świetle teorii ekonomicznych i danych historycznych; informacja Rzecznika Finansowego; zanonimizowana umowa kredytu waloryzowanego kursem średnim NBP; Rekomendacja I Komisji Nadzoru Bankowego z 01 grudnia 1999 r.; symulacja wpływu zmian kursu na wysokość raty oraz salda zadłużenia przygotowana przez Bank (...) S.A.; Uwagi na piśmie RP z dnia 21 sierpnia 2018 r. przedkładane w sprawie C-260/18; opinia Rzecznika Generalnego TSUE; Regulamin Walutowych Transakcji Terminowych FORWARD.

Dla ustalenia stanu faktycznego bez znaczenia pozostawały także składane przez stronę powodową prywatne wyczerpania wielkości należnych rat kredytu z pominięciem abuzywnych klauzul indeksacyjnych oraz przeliczenia spłat dokonanych w walucie obcej na złote polskie.

Sąd pominął także formułowane w treści pism powodów wnioski o zobowiązanie pozwanego do przedstawienia dokumentów innych niż wymienione powyżej, uznając, że okoliczności sprawy zostały dostatecznie wyjaśnione na podstawie dotychczasowego materiału dowodowego.

W swoich ustaleniach Sąd oparł się także na osobowych źródłach dowodowych. W sprawie przesłuchano świadka A. K. (protokół rozprawy z dnia 25 lipca 2019 r. k. 961-963). Świadek wskazała, że nie wie, czy uczestniczyła w podpisywaniu umowy z powodami. Zeznała, że w 2008 r. pracowała w oddziale pozwanego Banku w (...) jako doradca klienta. Świadek opisała obowiązującą u pozwanego procedurę zawierania umów o kredyt hipoteczny. Wskazała, że klienci pozwanego otrzymywali załącznik do wniosku o ryzyku kursu walut i stóp procentowych, który zobowiązani byli podpisać. Podała, że klientom były przedstawiane kredyty w złotych i innych walutach oraz że możliwe były negocjacje postanowień umowy - w Banku nie było co do tego wytycznych. Wskazała, że doradcy kredytowi współpracujący z pozwanym Bankiem przechodzili szkolenia oraz obowiązywały ich te same wytyczne co pracowników pozwanego. Podała również, że wzór umowy u pozwanego był stały, modyfikacje pisemne były sporządzane w przypadku negocjacji postanowień, zaś na poziomie oddziału można było uzupełnić dane pracowników zawierających umowę i numer rachunku do spłaty. Świadek nie posiadała jednak informacji co do okoliczności zawarcia przedmiotowej umowy.

W ocenie Sądu zeznania świadka stanowiły świadectwo tego, jakie procedury dotyczące udzielania kredytów indeksowanych obowiązywały w pozwanym Banku, jednakże z uwagi na fakt, iż świadek nie wiedziała, czy brała udział w udzielaniu kredytu powodom, na ich podstawie nie dało się ustalić żadnych konkretnych okoliczności dotyczących zawarcia przedmiotowej umowy.

Sąd postanowił oddalić wnioski o przesłuchanie świadka J. C. oraz K. M. (protokół rozprawy z dnia 06 czerwca 2019 r. k. 913), uznając go za nieprzydatny dla rozstrzygnięcia sprawy. Tezy dowodowe powyższych dowodów nie odnosiły się wprost do przedmiotowej umowy łączącej strony niniejszego postępowania - dowody miały na celu wykazanie mechanizmów obowiązujących u pozwanego m.in. w zakresie ustalania wartości Tabel Kursów Walut Obcych.

Podstawę ustaleń faktycznych w rozpoznawanej sprawie stanowiły zeznania powodów (protokół rozprawy z dnia 06 czerwca 2019 r. k. 911-913). Dokonując ich oceny Sąd miał przede wszystkim na względzie subsydiarność dowodu w tym zakresie, wynikającą z treści art. 299 k.p.c. jak i fakt, iż z oczywistych względów powodowie byli

zainteresowani uzyskaniem konkretnego rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Pomimo powyższego, w ocenie Sądu relacja przedstawiona przez powodów była co do zasady wiarygodna. Dokonując ustaleń faktycznych Sąd nie znalazł podstaw, aby nie dać wiary zeznaniom powodów dotyczącym okoliczności zawarcia przedmiotowej umowy kredytu. Jak wskazywał powód, powodowie poszukiwali kredytu z niską ratą, w tym celu zgłosili się do pośrednika kredytowego, który przedstawił im ofertę kredytu złotowego powiązanego z walutą CHF w pozwanym Banku. Doradca przedstawiał kredyt jako korzystny produkt, mówił o stabilnej walucie, nie przedstawił jednak ryzyka kursowego w większej perspektywie niż kilkunastoprocentowa zmiana kursu. Doradca poinformował powodów, że tabela kursowa ustalana jest zgodnie z polityką Banku oraz rozmawiał z powodami na temat raty, nie zaś o saldzie. Samo podpisanie umowy odbyło się w placówce pozwanego.

Sąd pomiął wniosek strony pozwanej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z dziedziny finansów, bankowości i rachunkowości, albowiem rozstrzygnięcie sprawy nie wymagało wiadomości specjalnych, w szczególności w kontekście oceny przez pryzmat przepisów prawa postanowień wprowadzających do umowy mechanizm indeksacji oraz odnoszących się do kursu waluty do przeliczeń związanych z umową.

Pominięciu podlegał także wniosek powodów o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, gdyż wobec przyjętej podstawy rozstrzygnięcia, obliczenie wysokości rat z pominięciem bezskutecznych klauzul indeksacyjnych, czy też określenie wysokości i dat szkody wyrządzonej poprzez pobieranie przez pozwanego zawyżonych rat spłaty kredytu, było zbędne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo powodów podlegało uwzględnieniu w części.

Po dokonaniu modyfikacji powództwa pismem z dnia 06 czerwca 2019 r., powodowie w ramach roszczenia głównego wnosili o ustalenie, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 26 marca 2008 r. zawarta przez powodów z pozwanym jest nieważna i zasądzenie od pozwanego solidarnie (ewentualnie łącznie) na rzecz powodów kwoty 279.831,16 CHF jako zwrotu świadczeń nienależnych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następującego po dniu, w którym nastąpiło doręczenie odpisu pozwu pozwanemu do dnia zapłaty.

Podstawę prawną rozpoznania żądania powodów stanowił art. 410 k.p.c. Powodowie podnosili, że umowa zawarta pomiędzy stronami była nieważna, a w efekcie świadczenie spełnione na rzecz pozwanego było nienależnym, na poparcie czego powoływali szereg argumentów natury prawnej. Sąd odniósł się do każdego z nich następująco.

Na wstępie należy wskazać, że pozwany Bank miał status przedsiębiorcy w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego, zaś powodowie byli konsumentem w rozumieniu w/w ustawy. Przedmiotowa umowa kredytu nie została zawarta w związku z prowadzoną przez powodów działalnością gospodarczą lub zawodową, bowiem środki z umowy kredytu posłużyć miały na spłatę innego kredytu mieszkaniowego.

Zdaniem Sądu nie można zgodzić się z twierdzeniami powodów, że postanowienia umowy kredytu były sprzeczne z art. 69 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r., w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia spornej umowy. Zasadnicze elementy stosunku prawnego w postaci umowy kredytu bankowego zostały określone w art. 69 Prawa bankowego. Zgodnie z treścią tego przepisu, obowiązującą na dzień zawarcia umowy, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu (ust. 1). Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: 1) strony umowy; 2) kwotę i walutę kredytu; 3) cel, na który kredyt został udzielony; 4) zasady i termin spłaty kredytu; 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany; 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu; 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu; 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych; 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje; 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy (ust. 2).

W ocenie Sądu przedmiotowa umowa kredytu wypełniała dyspozycję wyżej powołanego przepisu. Z treści umowy wynikało jednoznacznie, że pozwany Bank zobowiązuje się oddać powodom (kredytobiorcom), na czas oznaczony, kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel. Umowa ta określała kwotę i walutę kredytu. Zgodnie z jej literalną treścią, jest to kwota w złotych polskich - zgodnie z § 2 ust. 1 umowy, kwotę kredytu określono na 1.050.000,00 PLN. Ponadto za tym, że walutą kredytu było PLN, poza treścią § 2 ust. 1 umowy przemawia także treść § 2 ust. 2 zd. 2 umowy o brzmieniu : „zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo odsetkowej”. Zmiany kursów walut mogły mieć wpływ jedynie na wysokość kredytu zaciągniętego w PLN, nie mogły mieć zaś wpływu na wysokość zobowiązania wyrażonego po indeksacji w CHF. O powyższym świadczy także waluta zabezpieczenia w PLN wskazana w § 9 ust. 1 pkt 1) umowy, jak również treść § 2 pkt 19) regulaminu obowiązującego w dacie zawarcia przedmiotowej umowy, zgodnie z którym przez kredyt w walucie obcej rozumie się kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej wg Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku oraz treść § 3 ust. 1

i 2 regulaminu, w myśl których kredyt udzielony jest w PLN, a jedynie może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych. Powyższe potwierdza także § 9 ust. 4 regulaminu, w myśl którego, w przypadku kredytu w walucie obcej, bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów Walut Obcych. Od wymagalnego kapitału wyrażonego w PLN Bank nalicza dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych. Zdaniem Sądu cytowane postanowienia potwierdzają również twierdzenie, że indeksacja była jedynie mechanizmem przeliczeniowym nie czyniąc z ocenianego kredytu stricte kredytu udzielonego w walucie obcej.

W oparciu o powyższe przyjąć należało, że zastosowany w umowie mechanizm indeksacji nie zmieniał kwoty i waluty kredytu wyrażonej w PLN, a stanowił jedynie klauzulę przeliczeniową, przy pomocy której strony ustaliły, że zobowiązanie wyrażone w walucie polskiej w dniu uruchomienia kredytu, a więc z chwilą wykonania zobowiązania Banku do wypłaty kredytu w złotych polskich, zostanie przeliczone na walutę obcą – CHF i kredytobiorcy (powodowie) będą obowiązani do dokonania spłaty kredytu w wysokości wynikającej z tak dokonanego przeliczenia i w ratach ustalonych w CHF.

W toku postępowania powodowie podnosili również, że zgodnie z powołanym już art. 69 Prawa bankowego kredytobiorca obowiązany jest do zwrotu ściśle określonej kwoty środków pieniężnych, którą wyznacza kwota kapitału udostępnionego oraz wykorzystanego przez kredytobiorcę oraz, że nie jest dopuszczalna waloryzacja umowna tego świadczenia. Podnosili również, że z ustawy Prawo bankowe wynikał zakaz nakładania na kredytobiorców dodatkowych nieokreślonych w umowie świadczeń pieniężnych na rzecz Banku nie będących odsetkami, prowizją z tytułu udzielonego kredytu, zaś poprzez stosowanie dwóch różnych kursów indeksacji pozwany ukrył faktyczną wielkość prowizji. Jednocześnie powodowie wskazali, że przez umowę zostali zobowiązani do zwrotu innej, wyższej kwoty niż kwota wykorzystanego kredytu, a to na skutek stosowania przez Bank kursu kupna i kursu sprzedaży.

Zdaniem Sądu nie można jednak zgodzić się z powyższymi zarzutami powodów. Należy bowiem zauważyć, że twierdzenie strony powodowej mogłoby zostać uznane za zasadne jedynie w przypadku umów zawieranych w walucie polskiej – choć oznaczałoby wyłączenie wszelkiej formy waloryzacji kapitału kredytu. W rozpoznawanej sprawie, umowa na skutek wprowadzonej indeksacji odnosi wysokość spłacanej kwoty do kursu franka szwajcarskiego (CHF). Umowa tego rodzaju jest ekonomicznym odzwierciedleniem kredytu w walucie obcej. Podobnie jak w przypadku kredytu udzielonego i wypłaconego w walucie obcej CHF, kredyt indeksowany uzależnia wysokość spłaty od kursu CHF, co skutkuje tym, że w określonej sytuacji rynkowej bank może tytułem spłaty kapitału kredytu uzyskać wyższą lub niższą kwotę (po przeliczeniu na PLN) niż wypłacona kredytobiorcy.

Ponadto, zgodnie z art. 358¹ § 2 k.c., strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Takim miernikiem wartości może być również waluta obca, w oparciu o którą nastąpi przeliczenie zobowiązania jednej ze stron umowy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w

Warszawie z dnia 5 października 2014 r. sygn. VI ACa 1721/13; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2005 r., sygn. I CSK 690/04; z dnia 2 lutego 2015 r., sygn. I CSK 257/14; z dnia 15 lutego 2013 r., sygn. I CSK 313/12). Z powyższego wynika, że dopuszczalną waloryzacją świadczeń stron było również odwołanie się do wartości waluty obcej. W doktrynie oraz orzecznictwie dominuje pogląd łączący waloryzację umowną (art. 358¹ § 2 k.c.) ze zjawiskiem zmiany wartości świadczenia pieniężnego w czasie. W niniejszej sprawie, celem zastosowanej w przedmiotowej umowie klauzuli indeksacyjnej, nie było określenie na przyszłość wysokości świadczenia stosownie do jego przyszłej wartości, natomiast jej celem było zastosowanie w umowie innej stawki referencyjnej oprocentowania niż w przypadku waluty polskiej (stawki LIBOR). W sytuacji zastosowania takiej klauzuli kredytobiorca może bowiem uzyskać kredyt na lepszych warunkach niż w przypadku kredytu złotowego, z uwagi na niższe oprocentowanie. Bank zaś, poprzez oferowanie bardziej konkurencyjnego produktu, ma możliwość zwiększenia liczby klientów i swojego przychodu. Naliczanie przez Bank odsetek przy zastosowaniu korzystniejszej stopy procentowej było możliwe jedynie w sytuacji przeliczania wierzytelności kredytu do CHF.

W związku z powyższym należy zauważyć, że taki sposób zastosowania klauzuli waloryzacyjnej z art. 358¹ § 2 k.c., tj. poprzez podwójne przeliczenie na CHF i PLN w celu zastosowania określonej stawki procentowej, różny jest od tradycyjnego modelu, w którym wierzytelność przy zawarciu umowy wyrażana jest od razu w walucie obcej i spłacana według kursu aktualnego na datę wymagalności poszczególnych rat, oraz który nastawiony jest na utrzymanie w czasie wartości świadczenia. Nie oznacza to jednak, że takie zastosowanie rozważanego przepisu jest przez to sprzeczne z ustawą.

Co więcej, zdaniem Sądu strony umowy kredytu korzystając z zasady swobody umów wyrażonej art. 353¹ k.c., mogły w umowie zawrzeć postanowienia różnicujące kurs kupna i sprzedaży. Należy bowiem zauważyć, że treść art. 69 Prawa bankowego w dacie zawarcie spornej umowy nie kreowała bezwzględnie obowiązującej normy prawnej, z której wynikałoby, że waluta kredytu winna być tożsama w zakresie waluty wypłaty i spłaty kredytu. Sąd podziela także pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z 22 stycznia 2016 r., sygn. I CSK 1049/14, w którego uzasadnieniu jednoznacznie wyjaśniono konstrukcję i dopuszczalność umowy kredytu indeksowanego. Sąd Najwyższy wskazał zwłaszcza, że jest to umowa, na podstawie której „Bank wydaje kredytobiorcy określoną sumę kredytową w złotych, przy czym jej wysokość jest określana (indeksowana) według kursu danej waluty (np. euro) w dniu wydania (indeksowanie do waluty obcej po cenie kupna). Ustalenie takie następuje też w celu określenia wysokości rat kredytowych, do których kredytobiorca będzie zobowiązany w okresie trwania stosunku kredytowego. W dniu płatności konkretnych rat taka rata jest przeliczana zgodnie z umową na złote stosownie do kursu danej waluty, tj. po kursie jej sprzedaży kontrahentowi banku. (...) mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 Prawa bankowego)”. Ponadto należy również zauważyć, że w okolicznościach niniejszej sprawy powodowie od samego początku spłacali raty kredytu bezpośrednio w walucie CHF, zaś w § 7 ust. 7 umowy jedynie na wypadek zmiany rachunku, z którego następować będzie spłata kredytu na rachunek bankowy w PLN zastrzeżono, że spłata kredytu w CHF ustalona zgodnie z § 2 w złotych polskich następować będzie z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF.

Za niezasadne Sąd uznał także podnoszone przez powodów zarzuty o nieważności umowy z uwagi na nieokreślenie w umowie wysokości świadczenia powodów, nieokreślenie warunków spłaty kredytu, dopuszczenie możliwości dowolnego wyznaczania przez pozwanego kursu oraz sprzeczność umowy z naturą stosunku zobowiązaniowego.

Zgodnie z treścią art. 353⁽¹⁾ k.c., strony zawierające umowę mogą określić stosunek prawny według swojego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze stosunku), ustawie albo zasadom współżycia społecznego. Zgodnie z poglądem doktryny, podstawowym elementem każdego zobowiązania umownego jest obiektywne

i dostatecznie dokładne określenie świadczenia. Określając świadczenie strony mogą odwoływać się do konkretnych podstaw, czy też woli osoby trzeciej. Należy jednak zauważyć, że w każdym przypadku umowa będzie uznana za sprzeczną z naturą zobowiązania jako takiego, jeśli określenie świadczenia zostanie pozostawione woli tylko jednej ze stron. Ponadto jak wskazuje się w doktrynie, gdyby oznaczenia miał dokonać dłużnik, według swego swobodnego

uznania, nie byłoby żadnego zobowiązania, gdyby zaś miał go dokonać wierzyciel, umowa byłaby niemoralna, gdyż dłużnik byłby zdany na łaskę i niełaskę wierzyciela (R. Longchamps de Berier, Zobowiązania, Lwów 1938, s. 157).

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie strony zgodnie określiły wysokość należnych świadczeń, w tym kwotę kredytu oraz sposób naliczania odsetek. Przedmiotowy kredyt został udzielony w walucie PLN, zaś kwota kredytu w tej walucie została wskazana w § 2 ust. 1 umowy na kwotę 1.050.000,00 PLN i podlegała ona indeksacji. Pomimo braku wskazania wprost w umowie wartości świadczenia w CHF, w § 2 ust. 2 umowy określono sposób przeliczenia kwoty kredytu z PLN na CHF. Ponadto kredyt powodów został oprocentowany według zmiennej stopy procentowej (§ 6 ust. 1 umowy), która ustalana była jako suma stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) oraz marży Banku w wysokości 0,8000 p.p. – stałej w całym okresie kredytowania (§ 6 ust. 3 umowy i § 2 pkt 7) i 8) regulaminu). Na dzień zawarcia umowy tak obliczona stopa procentowa wynosiła 3,5567 % w stosunku rocznym. Stawki LIBOR były ogólnie dostępne (m.in. ogłaszane w prasie i Internecie) i były ustalane niezależnie od pozwanego. Odwołanie się do nich miało gwarantować dostosowanie stopy procentowej kredytu do aktualnych warunków rynkowych. W umowie strony ustaliły także wysokość jednorazowej bezzwrotnej prowizji, ustalając ją na kwotę 0,00 PLN (§ 4 ust. 1 umowy). Warunku spłaty kredytu ustaliły zaś w § 7 i 8 umowy.

Prawdą jest, że w spornej umowie nie zakreślono szczegółowych granic, w jakich Bank mógłby poruszać się przy ustalaniu kursów walut. Na potrzeby rozliczeń umowy brano była bowiem pod uwagę Tabela Kursów Walut Obcych obowiązująca u pozwanego w danym dniu (tj. w dniu uruchomienia kredytu lub transzy – dla dokonania przeliczenia na CHF wypłaconej kwoty (§ 2 ust. 2 umowy); w dniu płatności raty kredytu – dla ewentualnego ustalenia wysokości raty w PLN (§ 7 ust. 7 umowy)). Jedynie w § 8 ust. 3 zd. 2 regulaminu w wersji wprowadzonej w związku z wejściem w życie ustawy antyspreadowej wskazano, że „Tabela Kursów Walut Obcych ustalana jest nie rzadziej niż raz dziennie, na podstawie kwotowań rynkowych poszczególnych par walut przy możliwym odchyleniu dla kursu kupna i kursu sprzedaży nie większym niż 10% od kwotowań rynkowych.”. Przywołane wyżej postanowienia trudno uznać za transparentne, jako że nie wskazują precyzyjnego sposobu ustalania przez Bank Tabeli Kursów. Jednakże zdaniem Sądu, takie uregulowania nie przemawiają jeszcze za uznaniem umowy za sprzeczną z naturą stosunku zobowiązaniowego jako takiego, czy też z przepisami Prawa bankowego, co prowadziłoby do uznania nieważności umowy. Wskazane zastrzeżenia są jednak istotne dla oceny postanowień przedmiotowej umowy pod kątem przepisów konsumenckich, co będzie przedmiotem dalszych rozważań.

Następnie, zdaniem Sądu, nie sposób było także uznać za zasadne twierdzeń powodów o sprzeczności przedmiotowej umowy z zasadami współżycia społecznego, zasadami równości stron oraz równowagi kontraktowej, z uwagi na niewywiązanie się przez pozwanego z obowiązku udzielenia rzetelnej informacji w zakresie ryzyka kursowego, w tym ryzyka wzrostu wysokości zobowiązania, a także z uwagi na jednostronne obarczenie powodów nieograniczonym ryzykiem kursowym.

Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, przed zawarciem przedmiotowej umowy powodom został przedstawiony dokument w postaci „Informacji dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej” informujący o ryzyku zamiany kursów walut, w tym, że „(...) Występowanie ryzyka kursowego sprawia, że zarówno rata spłaty, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN na dany dzień podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty.” oraz o ryzyku zmiany stóp procentowych. Jednocześnie z brzmienia umowy kredytu wynikało, że ryzyko walutowe istnieje (§ 2 ust. 2 zd. II umowy), „(...) zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo odsetkowe.”. Ponadto z zeznań samego powoda wynika, że powodowie byli świadomi ryzyka kursowego, swoją wiedzę opierali na informacjach z pracy (powodowie zawodowo zajmują się finansami, w chwili zawierania umowy powód był Dyrektorem w Banku (...), powódka pracowała w firmie farmaceutycznej) oraz mediów. Powód wskazał również, że wraz z żoną byli w stanie zaakceptować to ryzyko w zamian za niższą ratę kredytu. Powód zaznaczył jednak nie zostali poinformowani o skali możliwego ryzyka.

W ocenie Sądu owa niedostateczna informacja o ryzyku walutowym, nie może jednak skutkować stwierdzeniem nieważności umowy kredytu. Wahania kursów walut są okolicznością notoryjną, trudno uznać, by powodowie, posiadający wyższe wykształcenie i zawodowo zajmujący się finansami, mogli uznać jako pewnik wskazania przedstawicieli pozwanego o stabilności lub możliwości jedynie niewielkiego wzrostu kursu waluty CHF w przyszłości. Zawierając przedmiotową umowę powodowie kierowali się uzyskaniem korzystnych warunków, nie skupiali się zaś na analizowaniu zagrożeń jakie ona niesie. Umowy nie można zatem uznać za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego, czy też nieważną ze względu na naruszenie obowiązku informacyjnego.

Ponadto zauważenia wymaga, że umowa kredytu indeksowanego do CHF wiąże się ze znacznym ryzykiem dla kredytobiorców, ale nie odbiegającym od poziomu ryzyka, jakie generują niewątpliwie dopuszczone przez prawo kredyty stricte walutowe, w których tak wypłata jak i spłata kredytu następuje w CHF. Powodowie, co istotne, nie działali przy zawieraniu rzeczonyj umowy w warunkach wymuszonych sytuacją życiową, czy finansową, uwzględniając wskazany przez nich cel kredytowania.

Na marginesie, Sąd odniesie się także do podnoszonych przez stronę powodową twierdzeń dotyczących oceny przedmiotowej umowy w świetle przepisów Prawa dewizowego.

W tym zakresie wskazać należy, że zgodnie z art. 358 § 1 k.c., w brzmieniu obowiązującym w chwili zawarcia przez strony spornej umowy, z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogą być wyrażone tylko w pieniądzu polskim. Powyższe uregulowanie, wyrażające tak zwaną zasadę walutowości, powodowało, że każde zobowiązanie pieniężne powinno być wyrażone w walucie polskiej, z wyjątkiem tych zobowiązań, dla których odmienną regulację wprowadzały ustawy szczególne. Ustawą wprowadzającą takie regulacje była ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. - Prawo dewizowe (Dz. U. Nr 141, poz. 1178), która przewidywała w dacie zawarcia przedmiotowej umowy zasadę swobody dewizowej. W myśl art. 3 ust. 1 ustawy, w obrocie dewizowym wszystko, co nie było wyraźnie zakazane ustawowo, było dozwolone. Ustawa w zakresie obrotu między rezydentami, tj. osobami fizycznymi mającymi miejsce zamieszkania w kraju oraz osobami prawnymi mającymi siedzibę w kraju, wprowadzała ograniczenia jedynie co do dokonywania rozliczeń w walutach obcych (art. 9 pkt 15). Jednocześnie jednak ustawa nie wprowadzała jakichkolwiek ograniczeń w ustalaniu zobowiązań w innej walucie niż waluta polska. W świetle zasady swobody dewizowej pozwala to przyjąć, że rezydenci, działając w kraju, mieli swobodę w wyrażeniu zobowiązań pieniężnych w walucie obcej (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2004 r., sygn. III CZP 10/04). Ponadto, w ust. 3 art. 3 ustawy zwarto, że ograniczeń określonych w art. 9 nie stosuje się do obrotu dewizowego dokonywanego z udziałem banków lub innych podmiotów mających siedzibę w kraju, w zakresie działalności podlegającej wymienionym w ustawie nadzorom, prowadzonej przez te podmioty na rachunek własny lub rachunek osób trzecich uprawnionych na podstawie ustawy lub zezwolenia dewizowego do dokonania obrotu dewizowego podlegającego tym ograniczeniom.

Przedmiotowa umowa podlegała więc wyłączeniu spod zasady walutowości przewidzianej przez art. 358 § 1 k.c., bowiem zastosowanie do niej miała zasada swobody dewizowej, gwarantowana ustawą Prawo dewizowe.

Ponadto, wskazać należy, że ustawowy wyjątek, o którym mowa w art. 358 k.c. w brzmieniu obowiązującym na chwilę zawarcia przedmiotowej umowy, stanowił także przepis art. 69 ust. 2 pkt 2 Prawa bankowego, który zarówno w dniu zawarcia umowy, jak i obecnie, statuuje pośrednio możliwość udzielania przez banki kredytów w walucie innej niż polska. Tym bardziej zatem dopuszczalne było posłużenie się w umowie w ramach klauzuli waloryzacyjnej miernikiem wartości w postaci waluty obcej.

Sąd dokonał finalnie oceny postanowień umowy przez pryzmat art. 385¹ § 1 - 3 k.c., na skutek czego uznał za abuzywne wskazane przez powodów postanowienia umowy.

Stosowanie do treści art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa

i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Z powołanego wyżej przepisu wynika więc, że za niedozwolone postanowienia umowne uznaje się klauzule umowne, które spełniają łącznie trzy przesłanki pozytywne tj.: 1) zostały zawarte w umowach z konsumentami; 2) kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami; 3) rażąco naruszają jego interesy. Kontrola abuzywności postanowień umowy wyłączona jest jedynie w przypadku spełnienia jednej z dwóch przesłanek negatywnych, to jest gdy: 1) postanowienie umowne zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem; 2) gdy postanowienie umowne określa główne świadczenia stron i jest sformułowane w sposób jednoznaczny.

Regulacje zawarte w art. 385¹ – 385³ k.c. mają charakter szczególny w stosunku do przepisów, które mają ogólne zastosowanie do kształtowania przez strony treści umowy, tj. m.in. art. 58, art. 353¹ czy art. 388 k.c. Unormowania te stanowią bowiem implementację w polskim prawie postanowień dyrektywy nr 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich, co skutkuje określonymi konsekwencjami dla ich wykładni. W szczególności musi ona prowadzić do takich rezultatów, które pozwolą urzeczywistnić cele dyrektywy. Sądy krajowe stosując prawo wewnętrzne, są więc zobowiązane dokonywać jego wykładni w świetle brzmienia i celu rozpatrywanej dyrektywy, tak by osiągnąć przewidziany w niej cel, a zatem zastosować się do art. 288 akapit trzeci Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 2016-06-13, C-377/14).

Pierwszą, wynikającą z treści 385¹ § 1 k.c., pozytywną przesłanką uznania postanowień umowy za niedozwolone jest zawarcie klauzul umownych w umowie z konsumentem.

W niniejszej sprawie, powodowie w chwili zawierania przedmiotowej umowy byli konsumentem w rozumieniu art. 22¹ k.c. Zaciągnięty przez nich kredyt był przeznaczony na spłatę innego kredytu mieszkaniowego i nie miał związku z działalnością gospodarczą czy też zawodową powodów.

Następnie, konieczne jest ustalenie, czy wskazane przez powodów postanowienia umowne zostały z nimi indywidualnie uzgodnione. Przesłanka braku indywidualnego uzgodnienia postanowień umowy z konsumentem została przez ustawodawcę bliżej określona w art. 385¹ § 3 k.c., zgodnie z którym nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Co więcej, ustawodawca wprowadził ułatwienie dla konsumenta, w postaci domniemania, że nie są indywidualnie uzgodnione te postanowienia, które zostały przejęte z wzorca zaproponowanego przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 zd. 2 k.c.). Ocena winna być zatem poprzedzona analizą okoliczności związanych z procesem zawierania umowy.

Zdaniem Sądu powodowie nie mieli wpływu na kształt kwestionowanych postanowień umownych. Od ich decyzji zależało jedynie, czy finalnie zdecydują się zawrzeć umowę, w jakiej wysokości i w jakiej walucie zaciągnie kredyt oraz na jaki okres. Co prawda, zgodnie z treścią zeznań świadka A. K., w pozwanym Banku była możliwość negocjacji oraz nie było wytycznych w kwestii tego co klient mógł negocjować, niemniej jednak okoliczność ta pozostaje bez znaczenia dla sprawy. Brak indywidualnego uzgodnienia kwestionowanych przez powodów postanowień umownych dotyczących indeksacji wynika już z samego sposobu zawarcia umowy. Jak bowiem wskazała w swoich zeznaniach w/w świadek, w pozwanym Banku obowiązywał stały wzór umowy, dokonywanie pisemnych modyfikacji następowało w przypadku negocjacji zmian postanowień. Sposób zawarcia przedmiotowej umowy oparty był więc o treść stosowanego przez pozwanego wzorca umowy, regulaminu oraz oświadczenia o ryzyku. Taki sposób zawierania umowy w zasadzie wyklucza możliwość indywidualnego wpływania przez konsumenta na treść powstałego stosunku prawnego, poza ustaleniem kwoty kredytu, ewentualnie wysokości marży banku wpływającej na ostateczne oprocentowanie (co miało miejsce w okolicznościach niniejszej sprawy) czy pobranej prowizji. Wpływ konsumenta musi mieć jednak charakter realny, rzeczywiście zostać mu zaoferowany, a nie polegać na teoretycznej możliwości wystąpienia z wnioskiem o zmianę określonych postanowień umowy, która i tak nie ma szans na

urzeczywistnienie woli potencjalnego kredytobiorcy. Nie stanowi także indywidualnego uzgodnienia dokonanie wyboru przez konsumenta jednego z przedstawionych przez przedsiębiorcę rodzajów umowy.

Warto również wskazać, że w myśl art. 385¹ § 4 k.c., ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

W niniejszej sprawie, choć pozwany powołał się na indywidualne uzgodnienie kwestionowanych przez powoda postanowień, to nie przedstawił na tę okoliczność żadnych dowodów. Samo przeczenie stanowisku strony powodowej, twierdzącej, że nie miała wpływu na treść zawartej przez strony umowy nie było wystarczające. Przesłuchana w sprawie świadek A. K. nie potwierdziła, aby z powodami uzgodniono indywidualnie zapisy przedmiotowej umowy. Zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazywał więc, że powodowie nie mieli żadnego wpływu na treść kwestionowanych postanowień umownych. W ocenie Sądu na podstawie wniosku kredytowego i wydanej po jego rozpoznaniu decyzji kredytowej, Bank sporządził umowę gotową do podpisu według obowiązującego wzorca i przedstawił powodom do podpisu. Należy jednak jeszcze raz zaznaczyć, że ostateczna decyzja powodów co do zawarcia umowy zawierającej klauzulę indeksacyjną nie oznaczała automatycznie, że klauzula ta została z nim indywidualnie uzgodniona. Mając powyższe na względzie należy stwierdzić, że analizowane postanowienia umowne nie zostały indywidualnie uzgodnione z powodami (konsumentami).

W dalszej kolejności należało dokonać oceny, czy klauzula indeksacyjna stanowi element głównego świadczenia stron, a jeśli tak – czy została sformułowana w sposób jednoznaczny. Zgodnie z umową, pozwany zobowiązał się do oddania powodom na czas oznaczony w umowie sumy środków pieniężnych, a powodowie zobowiązali się do korzystania z tej kwoty i zwrotu wykorzystanej sumy wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty.

Zakres pojęcia „postanowień określających główne świadczenia stron” powinien być zawsze ustalany w konkretnym przypadku, z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy. Ustalenie takiego zakresu polega na określeniu świadczeń decydujących o istocie związania stron umową, czyli na określeniu elementów umowy kluczowych przedmiotowo - co dla stron umowy jest najważniejsze. Za powyższym przemawia treść przepisu, która nie odnosi się do świadczeń „dotyczących głównych postanowień”, ale „określających” te postanowienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2004 r., sygn. I CK 635/03). Jak wskazał Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wydanym na gruncie art. 4 ust 2 Dyrektywy 93/13 - orzeczeniu z dnia 30 kwietnia 2014 r. sygn. C 26/13 (orzeczenie wstępne w sprawie Á. K. i H. R. v. (...)), „Za warunki umowy, które mieszczą się w pojęciu określenia głównego przedmiotu umowy w rozumieniu tego przepisu, należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę.”.

W rozpoznawanej sprawie, klauzulę indeksacyjną uznać należy za określającą podstawowe świadczenie w ramach zawartej umowy. Postanowienia związane z indeksacją wprost to świadczenie określają. Literalna analiza zapisów zawartej między stronami umowy oraz okoliczności faktyczne związane z jej zawarciem wskazując na to, że zgodnie z intencją stron przedmiotem umowy było pozyskanie przez powodów kredytu w niezbędnej dla nich kwocie PLN z zastosowaniem niższego, korzystniejszego w dacie zawierania umowy oprocentowania. Osiągnięcie tego celu było możliwe wyłącznie przy wykorzystaniu kredytu indeksowanego do waluty obcej. Zadowalającą dla powodów wysokość kapitału i raty miesięcznej zapewniała umowa kredytu z klauzulą indeksacyjną, określającą wysokość zobowiązania w CHF. Niejako w zamian za to powodowie przejęli na siebie ryzyko walutowe, na co w swoich zeznaniach wskazywał także powód.

Eliminacja klauzuli indeksacyjnej czyniłaby więc niemożliwym pozyskanie przez powodów tańszego na dzień zawarcia umowy kredytu. Jak powszechnie wiadomo, taki kredyt był możliwy do uzyskania jedynie w przypadku kredytu indeksowanego do CHF. W związku z powyższym należy uznać, że klauzula indeksacyjna stanowiła *conditio sine qua non* umowy łączącej strony niniejszego postępowania. To zaś czyni klauzulę indeksacyjną postanowieniem umownym określającym główne świadczenia stron.

Następnie należało ocenić, czy klauzula indeksacyjna została sformułowana w sposób jednoznaczny. Za postanowienie sformułowane jednoznacznie uznać należy postanowienie, które wyrażono prostym i zrozumiałym językiem.

Analogicznie, postanowieniem niejednoznacznym, będzie takie, które nie jest dla przeciętnego konsumenta zrozumiałe w prosty sposób, które dotknięte jest brakiem przejrzystości warunków umownych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., sygn. III CSK 159/17).

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie nie sposób było uznać, że analizowane postanowienia umowne zostały sformułowane jednoznacznie w części, w jakiej odwołują się do nieweryfikowalnego w dacie zawarcia umowy, arbitralnie ustalanego przez jedną ze stron umowy – pozwanego Bank, kursu waluty (kupna/sprzedaży) bez określenia precyzyjnego działania mechanizmu wymiany waluty.

Zgodnie ze stanowiskiem judykatury, klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na swobodę decyzyjną przedsiębiorcy co do kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, jest klauzulą niedozwoloną. Wymóg jednoznacznego i zrozumiałego sformułowania postanowienia umowy, określany zasadą transparentności, wyraźnie wyodrębnia dwa elementy. Zrozumiałość dotyczy zarówno treści jak i formy wzorca, natomiast wymóg jednoznacznego jego sformułowania odnosi się wyłącznie do treści, zmierza do zapobiegania sformułowaniom, które mogą prowadzić do wieloznaczności tekstu. Zatem przesłanka wynikająca z art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. zostanie spełniona tylko wtedy, gdy postanowienie wzorca nie budzi wątpliwości co do jego znaczenia, innymi słowy, gdy wynika z niego tylko jedna możliwa interpretacja dla przeciętnego, typowego konsumenta (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2013 r., sygn. I CSK 313/12; z dnia 13 czerwca 2012 r., sygn. II CSK 515/11).

Jak wynika zaś z zaprezentowanej przez TSUE (w orzeczeniu C-186/16) wykładni art. 4 ust. 2 dyrektywy (odpowiadającego art. 385¹ §1 zd. 2 k.c.), wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w przypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. W tym względzie wymóg ów oznacza, że warunek dotyczący spłaty kredytu w tej samej walucie obcej co waluta, w której kredyt został zaciągnięty, musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować potencjalnie istotne konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych. Zdaniem Sądu, stosownie do okoliczności niniejszej sprawy, uznać należało, że pozwany Bank nie podolał temu obowiązkowi.

W zakresie kwoty kredytu po indeksacji, należy zauważyć, że zgodnie z umową została ona określona jako wynik przeliczenia na CHF wypłaconej powodowi kwoty kredytu w PLN według kursu kupna, zgodnie z Tabelą Kursów obowiązującą w pozwanym Banku w dniu uruchomienia kredytu lub transz. W umowie zawarto również postanowienie, że zmiana kursu waluty w trakcie okresu kredytowania wpływa na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu i raty kapitałowo-odsetkowej (§2 ust. 2 umowy). Ponadto, w umowie strony ustaliły co prawda, że powodowie spłacać będą kwotę kredytu bezpośrednio w walucie CHF, jednakże w § 7 ust. 7 umowy podano, że w przypadku zmiany rachunku, z którego następować będzie spłata kredytu na rachunek bankowy w PLN kredytobiorca zobowiązuje się spłacać kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A.

Zdaniem Sądu, wskazane wyżej postanowienia uznać należało za niejednoznaczne, z uwagi, iż odsyła do nieokreślonych w umowie wielkości, a mianowicie kursów z Tabel Kursów Walut Obcych obowiązujących w pozwanym Banku. Wielkości tych nie sposób ustalić w oparciu o treść umowy, która nie wskazuje, w jaki sposób kursy sprzedaży i kupna z powołanych Tabel będą określane. W chwili zawarcia umowy powodowie, jak również sami pracownicy Banku, którzy brali udział w zawieraniu umowy, nie znali konkretnych wartości, jakie mogły się pojawić w Tabeli Kursów obowiązującej u pozwanego w dniu przeliczania kwoty kredytu na CHF, ani w dniach wyliczania rat. Umowa nie określała żadnych podstaw, aby je ustalić. Dla powyższej oceny nie mają znaczenia obecne próby dowodzenia przez pozwanego, że kurs CHF ustalany na potrzeby przedmiotowej umowy był w rzeczywistości kursem rynkowym i był ustalany według obowiązujących u pozwanego procedur. Powyższe nie zmienia bowiem faktu, że umowa nie określała

sposobu ustalania kursów waluty, a co za tym idzie, powodowie nie tylko nie mieli na niego wpływu, ale także nie mieli o nim wiedzy.

W związku z powyższym, skoro główne świadczenie strony powodowej w postaci kwoty kredytu do spłaty, przy przyjęciu kursu ustalonego arbitralnie przez pozwany Bank nie zostało określone w sposób jednoznaczny, w niniejszej sprawie nie zachodziła druga z negatywnych przesłanek uznania klauzul za niedozwolone, co umożliwiło dokonanie analizy postanowień umowy odnoszących się do ustalenia kursu waluty, pod kątem ich abuzywności.

W związku z powyższym należało więc dokonać oceny, czy kwestionowane przez powodów klauzule umowne kształtowały ich prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały ich interesy. Należy wskazać, że dobre obyczaje, o których stanowi art. 385¹ k.c., stanowią przykład klauzuli generalnej, której celem jest wprowadzenie możliwości dokonania oceny treści czynności prawnej w świetle norm pozaprawnych. Znaczenie mają tu normy moralne, obyczajowe i powszechnie akceptowane albo znajdujące szczególne uznanie w określonej sferze działań, m.in. w obrocie profesjonalnym, w określonej branży, w stosunkach z konsumentem itp. Pod pojęciem dobrych obyczajów, w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c., należy rozumieć pozaprawne reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami.

Zgodnie z poglądami prezentowanymi w doktrynie, istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka, wskutek czego sprzeczne z nimi są działania wykorzystujące m.in. niewiedzę, brak doświadczenia drugiej strony, naruszanie zasady równorzędności stron (W. Popiołek w: K. Pietrzykowski, Komentarz KC, t. 1, 2008, s. 1094). Sprzeczność z dobrymi obyczajami będzie występować w sytuacji, gdy dane postanowienie umowne narusza stan równowagi kontraktowej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem. Warto także podkreślić, że zastosowane w art. 385¹ § 1 k.p.c., pojęcie sprzeczności z dobrymi obyczajami stanowi przeniesienie na grunt kodeksu cywilnego pojęcia sprzeczności z wymogami dobrej wiary, użytego w art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13. W myśl wskazanego przepisu prawa UE, warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.

W zakresie drugiej z powołanych przesłanek, a więc rażącego naruszenia interesu konsumenta, w doktrynie wskazuje się, że naruszenie to może dotyczyć szeroko pojmowanych interesów – tak majątkowym, jak i niemajątkowym. Ustawodawca nie ogranicza w żaden sposób kategorii interesów konsumentów, które mogą zostać naruszone. Za niedozwolone postanowienia umowne można więc uznawać również te klauzule, które rażąco naruszają osobiste interesy konsumentów (M. Bednarek, w: System PrPryw, t. 5, 2013, s. 768; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 06 października 2004 r., sygn.. I CK 162/04). Rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję na niekorzyść konsumenta praw i obowiązków wynikających z umowy, skutkujące niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelne traktowanie. Należy jednak podkreślić, że zgodnie z brzmieniem art. 385¹ § 1 k.c., takie naruszenie winno mieć charakter rażący.

Pojęcie rażącego naruszenia interesów konsumenta również stanowi przeniesienie na grunt polskiego prawa, uregulowanego w treści art. 3 ust.1 dyrektywy 93/13 pojęcia prawa UE - wymogu spowodowania poważnej i znaczącej nierównowagi wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta. Powyższe oznacza, że przy dokonywaniu wykładni art. 385¹ k.c. zachodzi konieczność złagodzenia kryteriów stawianych skutkom postanowienia, których zaistnienie pozwalać będzie na stwierdzenie jego niedozwolonego charakteru.

W niniejszej sprawie, jak już wyżej wskazano, przed zawarciem przedmiotowej umowy powodom nie przedstawiono ani nie wytłumaczono sposobu tworzenia Tabel Kursów Walut Obcych obowiązujących u pozwanego, powodom nie zaprezentowano również w sposób obrazowy mechanizmu działania indeksacji. Co prawda wraz z wnioskiem kredytowym powodowie otrzymali „Informację dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej”, jednakże przedstawiciel pozwanego nie przeprowadził z powodami symulacji wysokości rat w zależności od wahań kursu na przykładzie ich kredytu. Samo

zaś ogólnikowe pouczenie, że z zaciągniętym kredytem wiąże się ryzyko wynikające ze zmienności kursu waluty, do której kredyt indeksowano, bez wskazania, że ryzyko to nie jest w żaden sposób ograniczone, nie mogło zostać w rozpoznawanej sprawie uznane za wystarczające. Także tabela z przykładem wpływu zmiany stopy procentowej zamieszczona we wskazanej „Informacji” nie czyni prawidłowym pouczenia o ryzyku wynikającym ze zmienności kursu. Za wprowadzające w błąd należy uznać pouczenie o wysokości raty kapitałowo-odsetkowej w przypadku wzrostu kursu waluty, do której indeksowano kredyt o około 14 %. Pouczenie to sugeruje, że powodowie powinni liczyć się z możliwością zwiększenia ich zobowiązania o 14 %, gdy tymczasem umowa nie zawierała żadnego ograniczenia kursowego. Co więcej, przedmiotowa informacja dotyczy ryzyka zmiany kursu z okresu 12 miesięcy, a powodowie pierwotnie zaciągnęli kredyt na okres 84 miesięcy.

Przechodząc do kwestionowanego przez powodów postanowienia umownego z § 2 ust. 2 umowy, w którym to postanowieniu opisano mechanizm indeksacji kredytu do waluty obcej, wskazać należy, na co uwagę zwracały także strony, że stanowiło ono przedmiot badania w ramach kontroli abstrakcyjnej, na skutek czego zostało uznane za abuzywne. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z 14 grudnia 2010 r., sygn. XVII AmC 426/09, od którego apelacja została oddalona wyrokiem Sadu Apelacyjnego w Warszawie z 21 października 2011 r., sygn. VI ACa 420/11, wymieniona klauzula w brzmieniu: "Kredyt jest indeksowany do waluty obcej CHF/USD/EUR po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF/USD/EUR według tabeli kursów walut obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy" została uznana za niedozwolone postanowienie umowne. Następnie przedmiotowe postanowienie zostało wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych pod nr 3179. W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie ani kształt kwestionowanej przez powodów umowy, ani żadne inne okoliczności nie prowadzą do wniosku, że wskazane postanowienie, włączone do przedmiotowej umowy, a uznane za niedozwolone w trybie kontroli abstrakcyjnej, utraciło charakter abuzywny.

Ponadto, choć w okolicznościach niniejszej sprawy powodowie od samego początku spłacają kredyt bezpośrednio w walucie CHF, o czym stanowi § 7 ust. 1 umowy, to jednakże pośrednio w sposób tożsamy z postanowieniem § 2 ust. 2 umowy, ocenić należało postanowienie umowne zawarte w § 7 ust. 7 umowy, w którym zapisano, że w przypadku zmiany rachunku, z którego następować będzie spłata kredytu na rachunek bankowy w PLN, kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A. – w zakresie odniesienia do kursu sprzedaży ustalanego przez pozwanego. Za abuzywne uznać należało także postanowienie z § 2 ust. 2 umowy, w zakresie przewidującym wyliczanie przez pozwanego Banku wysokości rat celem spłacania kredytu i wysokości kwoty kredytu w CHF

i PLN, w piśmie przesyłanym kredytobiorcom dopiero po uruchomieniu kredytu. Sprzeczne z dobrymi obyczajami jest takie ukształtowanie postanowień umowy, które pozwala przedsiębiorcy wskazywać konsumentowi wysokość jego świadczenia już po zawarciu umowy.

Reasumując, powołane wyżej postanowienia umowy kształtowały prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, gdyż przyzwały profesjonalnej stronie umowy – pozwanemu Bankowi, na kształtowanie wysokości świadczenia kredytobiorcy w sposób dowolny, tj. poprzez dowolne ustalenie wysokości kursu waluty obcej.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że zgodnie z treścią art. 385² k.c., oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Innymi słowy, Sąd winien dokonać oceny niedozwolonego charakteru określonego postanowienia na chwilę zawarcia danej umowy, a więc dla rozstrzygnięcia sprawy bez znaczenia pozostaje, w jaki sposób umowa była wykonywana przez strony. Nieistotne jest, czy przedsiębiorca rzeczywiście korzystał z możliwości, jakie wynikały dla niego z określonego brzmienia postanowień umownych. Znaczące jest, że nie było żadnych przeszkód, aby skorzystał z takich uprawnień. Postanowienie jest abuzywne, jeżeli daje kontrahentowi konsumenta możliwość działania w sposób rażąco naruszający interesy konsumenta. W rozpoznawanej sprawie dla oceny niedozwolonego charakteru przedmiotowych

postanowień umownych bez znaczenia pozostawało więc, w jaki sposób pozwany Bank faktycznie ustalał kurs waluty, do której kredyt był indeksowany. Nieistotne było też, w jaki sposób pozwany finansował udzielanie kredytów indeksowanych, ponieważ również to stanowi okoliczność leżącą poza łączącym strony stosunkiem prawnym, a jednocześnie związaną z wykonywaniem umowy, a nie chwilą jej zawarcia.

Klauzulą abuzywną jest postanowienie umowne zezwalające stronie – Bankowi, na dowolne kształtowanie wysokości świadczenia drugiej strony – powodów. Takie postanowienie nie przestaje być niedozwolone tylko dlatego, że zostało wykorzystane ze stosunkowo niewielkim (kwotowo) pokrzywdzeniem kontrahenta. Niedozwolony charakter klauzuli i konieczność jej wyeliminowania z umowy wynika z niemożliwego do zaakceptowania przyznania jednej ze stron uprawnienia do określenia wysokości świadczenia drugiej strony, niezależnie od tego, czy strona zastrzegająca korzystne dla siebie świadczenie wykorzystwała swą uprzywilejowaną pozycję tylko w umiarkowanym stopniu.

Konsekwencją omówionej wyżej abuzywności postanowień umownych jest brak związania nimi powodów, a co za tym idzie konieczność pominięcia w przedmiotowej umowie odwołania do kursów walut określanych przez pozwanego w Tabeli Kursów Walut Obcych. To zaś powoduje powstanie w przedmiotowej umowie luki, na skutek której zachodzi niemożność określenia wysokości zobowiązania powodów w CHF, określenia wysokości kwoty ich zadłużenia w walucie obcej. Dalej, występuje sytuacja niemożności określenia wysokości poszczególnych rat. Jednocześnie, w ocenie Sądu nie jest dopuszczalne dokonywanie obliczeń od kwoty wyrażonej w złotych polskich, albowiem prowadziłoby to do bezprawnego zignorowania klauzuli indeksacyjnej stanowiącej przedmiotowo istotny element umowy, a także do utrzymania wynaturzonego w ten sposób stosunku prawnego, na skutek którego powodowie uzyskaliby kredyt w walucie polskiej z korzyściami właściwymi dla kredytu indeksowanego do waluty obcej. Powyższe doprowadziłoby do nie znajdującego żadnego uzasadnienia uprzywilejowania powodów na tle innych kredytobiorców, którzy będąc w podobnej sytuacji nie podjęli ryzyka związanego z zawarciem kredytu indeksowanego walutą CHF, zaciągając kredyty złotowe.

Dokonując rozstrzygnięcia niniejszej sprawy Sąd musiał również ustalić, czy zachodzi możliwość uzupełnienia tak powstałej luki przepisem prawa o charakterze dyspozytywnym, mającym zastosowanie do umów w tych kwestiach, które nie zostały uregulowane przez strony. Zgodnie bowiem ze stanowiskiem TSUE wyrażonym w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r. (C 26/13), „Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w sprawie, w której umowa zawarta między przedsiębiorcą a konsumentem nie może dalej obowiązywać po wyłączeniu z niej nieuczciwego warunku, przepis ten nie sprzeciwia się uregulowaniu krajowemu, które pozwala sądowi zarządzić skutkom nieważności tego warunku poprzez zastąpienie go przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym.”. Wskazania wymaga jednak pogląd TSUE, zgodnie z którym klauzule dotyczące ryzyka kursowego (dot. wyznaczania kursów) określają główny przedmiot umowy kredytu; w związku z tym obiektywna możliwość utrzymania obowiązywania przedmiotowej umowy kredytu z pominięciem w/w klauzul nie wydaje się z prawnego punktu widzenia możliwe (wyrok TSUE z dnia 14 marca 2019 r., D., C 118/17, EU:C:2019:207, pkt 48, 52; podobnie; wyrok TSUE z dnia 3 października 2019 r. C-260/18 D., pkt 44).

W niniejszej sprawie, postanowienia umowy odnoszące się do mechanizmu indeksacji dotyczyły głównego przedmiotu umowy – miały bezpośredni wpływ na ukształtowanie głównego świadczenia stron, zobowiązania kredytobiorcy (powodów). Eliminacja tych postanowień skutkowałaby całkowitym usunięciem ryzyka walutowego, wymiany walutowej stanowiącej istotę łączącego strony stosunku prawnego w powiązaniu z zasadami ustalania oprocentowania stawką referencyjną LIBOR 3M, w których zobowiązanie kredytobiorcy (powodów) wyrażone jest w CHF. Powyższe oznacza, że w wyniku kontroli abuzywności powyższych postanowień sporną umowę należy uznać za nieważną.

Ponadto, art. 358 k.c. w kształcie regulującym możliwość spełnienia świadczenia w walucie polskiej w sytuacji, w której przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej i określającym wartość waluty obcej według kursu średniego NBP, wszedł w życie dopiero w dniu 24 stycznia 2009 r., mocą nowelizacji kodeksu cywilnego z dnia 23 października 2008 r. Nie może być zatem miarodajny dla określenia treści zobowiązania wynikającego z umowy zawartej między stronami niniejszego postępowania. Ponadto przepis ten dotyczy zobowiązań wyrażonych w walucie obcej

i sposobu ich przeliczenia na walutę polską. W kwestionowanej umowie zaś, dla określenia wysokości – przeliczenia wyrażonej w walucie polskiej na CHF kwoty kredytu, celem określenia zobowiązania kredytobiorcy w walucie obcej, konieczne było posłużenie się kursem waluty.

Za niemożliwe uznać należało także posłużenie się w tym zakresie innymi przepisami prawa, regulującymi swoisty stosunek prawny. Zdaniem Sądu nie istnieją także jakiegokolwiek ustalone zwyczaje, umożliwiające na zasadzie art. 56 k.c. uzupełnienie abuzywnych postanowień. Na rynku finansowym nie funkcjonuje zwyczaj, który pozwoliłby na ustalenie wysokości kursu waluty obcej na potrzeby obliczenia wysokości zobowiązania, rat i oprocentowania.

W niniejszej sprawie stwierdzenie nieważności umowy, jako przesłanka do uwzględnienia roszczenia o zapłatę, było zgodne z żądaniami powodów. Bez znaczenia pozostawała w tym zakresie kwestia skutków stwierdzenia nieważności dla pozwanego. Sąd stanął bowiem na stanowisku, że zastosowanie sankcji nieważności nie narusza, uwzględniając zakres naruszeń po stronie pozwanego, zasady proporcjonalności. Zdaniem Sądu w świetle powyższych rozważań bez znaczenia dla oceny wskazanych postanowień umownych były również motyw, jakimi kierowali się powodowie inicjując niniejsze postępowanie, a w szczególności to, czy powodem był znaczny wzrost kursu waluty CHF po zawarciu umowy kredytu. Roszczenia powodów nie można było również uznać za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 5 k.c. W żadnym przypadku nie można uznać, iż konsument wywodzący swoje roszczenia z niedozwolonych postanowień umownych, które do umowy wprowadził przedsiębiorca, nadużywa swoich praw podmiotowych.

Stwierdzenie nieważności umowy skutkuje obowiązkiem dokonania zwrotu wzajemnych świadczeń pomiędzy stronami umowy, stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Co do zasady, kredytobiorca winien więc zwrócić bankowi otrzymaną od niego kwotę kapitału – bez odsetek i kosztów dodatkowych, bank zaś powinien zwrócić kredytobiorcy wszelkie wpłacone przez niego raty kredytowe i inne opłaty oraz składki.

W przypadku, gdy w umowach wzajemnych bezpodstawnie wzbogacenie następuje po obydwu stronach, w doktrynie wskazuje się na dwa możliwe rozwiązania – zastosowanie tzw. teorii dwóch kondykcji albo zastosowanie teorii salda. W niniejszej sprawie, Sąd za właściwe uznał zastosowanie pierwszej z powołanych teorii – teorii dwóch kondykcji, zgodnie z którą każde roszczenie o wydanie wzbogacenia traktuje się oddzielnie i niezależnie od drugiego, a wyrównanie pomiędzy nimi możliwe jest jedynie według przepisów o potrąceniu.

W toku postępowania powodowie wykazali, że w okresie objętym żądaniem pozwu, tj. od dnia zawarcia umowy do dnia 06 czerwca 2019 r. dokonali na rzecz pozwanego spłaty kwoty 279.831,16 CHF. W oparciu o powyższe, nieważność umowy powodowała, iż świadczenie przez nich uiszczone tytułem spłaty wszystkich rat kapitałowo - odsetkowych uiszczonych w walucie CHF stało się świadczeniem nienależnym, a więc za podstawę odpowiedzialności pozwanego Sąd przyjął art. 410 k.c. Niezasadna była przy tym argumentacja pozwanego, negująca możliwość uwzględnienia roszczenia powodów w oparciu o wskazany art. 410 k.c. Należy bowiem wskazać, że skutkiem stwierdzenia nieważności umowy jest wyjście ze stosunku prawnego łączącego strony i niemożność kreowania w oparciu i w ramach tego stosunku prawnego żądania. Za niezasadne uznać także należało powołanie się przez pozwanego na art. 411 pkt 1 k.c., bowiem wprost z dyspozycji wskazanego przepisu wynika, że niemożność żądania zwrotu świadczenia nienależnego nie obejmuje sytuacji, gdy jego spełnienie nastąpiło w wykonaniu nieważnej umowy.

Sąd za niezasadny uznał także podnoszony przez pozwanego zarzut przedawnienia. W ocenie Sądu brak było podstaw do stwierdzenia, by do roszczenia strony powodowej o zwrot nienależnego świadczenia w postaci spłaconych rat kapitałowo-odsetkowych uiszczanych co prawda okresowo w wykonaniu umowy kredytu, zastosowanie miał 3 letni okres przedawnienia, zgodnie z art. 118 k.c. Zdaniem Sądu roszczenie powodów nie ma charakteru okresowego, jest bowiem roszczeniem o zwrot nienależnego świadczenia, więc słusznym jest zastosowanie 10-letniego okresu przedawnienia.

W przedmiocie odsetek od zasądzonej kwoty należności głównej Sąd orzekł zgodnie z art. 481 § 1 i 2 k.c., uznając, przy uwzględnieniu treści art. 455 k.c., że w przypadku świadczenia nienależnego obowiązany do jego zwrotu pozostaje w opóźnieniu dopiero, gdy nie spełni świadczenia po wezwaniu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r. sygn.

akt V CKN 769/00; z dnia 29 maja 2015 r., sygn. VI ACa 1020/14). Odsetki za opóźnienie od kwoty 65.093,93 CHF należą się od dnia 21 kwietnia 2018 r., tj. od dnia następnego po dniu doręczenia pozwanemu odpisu pozwu, zaś od kwoty 214.737,23 CHF od dnia 7 czerwca 2019 r., tj. od dnia następnego po dniu doręczenia pozwanemu na rozprawie w dniu 6 czerwca 2019 r. pisma powoda z modyfikacją powództwa. Niestety wyrok w tym zakresie zawiera oczywisty błąd, który nie podlega sprostowaniu.

Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

Podstawą oceny żądania powodów o ustalenie, że zawarta między stronami umowa kredytowa nr (...) z dnia 26 marca 2008 r. jest nieważna, był art. 189 k.p.c., zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Przesłankę powództwa opartego na wskazanym art. 189 k.p.c. stanowi interes prawny w żądaniu ustalenia. Zgodnie poglądem z obowiązującym w judykaturze, interes prawny ujmowany jest jako obiektywna w świetle obowiązujących przepisów prawa, wywołana rzeczywistym naruszeniem albo zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzeba uzyskania konkretnej treści wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 1972 r., sygn. III CRN 607/71; z dnia 22 września 1999 r., sygn. I PKN 263/99; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2014 r., sygn. III CZP 121/13). Interes ten należy rozumieć jako potrzebę wprowadzenia jasności co do konkretnego prawa lub stosunku prawnego w celu ochrony przed groźącym naruszeniem sfery uprawnień powoda (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1987 r., sygn. III CRN 57/87).

Należy jednak zauważyć, że interes prawny w wytoczeniu powództwa w oparciu o art. 189 k.p.c. nie istnieje wtedy, gdy faktycznie możliwym jest uzyskanie przez powoda ochrony lub usunięcie stanu niepewności w inny sposób, gdy uzasadnione jest posłużenie się dalej idącym (intensywniejszym) środkiem ochrony prawnej. Zatem, jeżeli do usunięcia stanu niepewności, czy zagrożenia sfery prawnej powoda istnieje możliwość wytoczenia innego powództwa, np. o świadczenie, to możliwość wytoczenia takiego powództwa wyłącza istnienie interesu prawnego (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 grudnia 1968 r., sygn. III CZP 103/68; uchwała z dnia 27 lipca 1990 r., sygn. III CZP 38/90; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2012 r., sygn. II CSK 252/11). Innymi słowy, interes prawny występuje, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi skuteczną obronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w nieokreślonej przyszłości. W orzecznictwie wypracowano między innymi zasadę, zgodnie z którą za nieposiadającą interesu prawnego uznać należy osobę, która ochrony prawnej może poszukiwać w drodze powództwa o zasądzenie świadczeń pieniężnych lub niepieniężnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 1965 r., sygn. II CR 266/64, z dnia 22 listopada 2002 r., sygn. IV CKN 1519/2000).

Mając powyższe na uwadze, zdaniem Sądu skoro powodowie wytoczyli powództwo o spełnienie świadczenia, tj. powództwo dalej idące, należy stwierdzić brak interesu prawnego w uzyskaniu przez nich orzeczenia ustalającego nieważność umowy. Konsekwencją tego stało się oddalenie powództwa w tym zakresie (pkt 2 wyroku).

Powodowie sformułowali żądania pozwu w sposób ewentualny. Sąd w pierwszej kolejności rozpoznaje żądanie główne, zaś o roszczeniu ewentualnym rozstrzyga dopiero w razie oddalenia głównego żądania pozwu. Uwzględnienie (częściowe) żądania głównego, czyni bezprzedmiotowym rozpoznawanie dalszych roszczeń powodów zgłoszonych jedynie na wypadek nie uwzględnienia żądania głównego.

O kosztach procesu (pkt 3 wyroku) Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Na koszty procesu w niniejszym postępowaniu składały się: opłata od pozwu w kwocie 1.000 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 10.800 zł (§ 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r.).

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w sentencji wyroku

Sędzia SO Agnieszka Rafałko

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)